

POESIA

Carles Hac Mor, *Metafonia*
(*Deslectura de Paul Celan*).
CAFÈ CENTRAL.
Barcelona, 2003.

“E n tens l’agulla que indica el camí al vessant estimat dels mots del capvespre en el silenci als camps cap a l’illa ull del temps posa-la a les parpelles el cor a la galta enfonsada de la nit no en sé pas els fils del núvol estiuec...”. Així irradia des del primer mot aquesta acabada d’arribar *Metafonia* (*Deslectura de Paul Celan*), de Carles Hac Mor (Lleida, 1940), que suma la catorzena entrega de la lluada col·lecció *Sèrie Major* de Cafè Central i que fa part d’una trilogia que es completa amb dos altres volums: *Cabrafiga*, editat a Vic, l’any 2002, per Emboscall, i *M’he menjat la cama*, que ha merescut el premi Rosa Leveroni de Cadaqués en la seva edició d’enguany i que veurà la llum, la primavera que ve, dins la col·lecció de poesia de Proa. Després d’un poliedric *Fer Safor* (Jardins de Samarcanda, 2001), en què la llengua, per exemple, arribava a uns extrems àlgids de *des-art-iculació*, *Cabrafiga* obria camins –paralels però diferents– cap a unes radicalitats en la forma i en el concepte encara més nítides: el poema neix en el basal despullat d’un vers tallant i va creixent en una efluxió de múltiples pulsacions que van conduint-lo a cops d’al·lògiques de construcció i desconstrucció creixents cap als marges més selvàtics i atzarosos d’un poema en prosa que, no pas en va, en el seu interior ja torna a contenir el nervi inicial d’aquell vers rabent que s’entrega amb carn i ungles a totes les metamorfosis possibles... *Metafonia*, en canvi, s’inicia directament en el terror del poema en prosa, i esquitja fins i tot la formalitat gramatical de la partició de paraules. A banda de les particularitats intrínseques en una i altra riba

de l’escriptura en ella mateixa, sempre sumades a una línia ascendent, hi continua present la negació del discurs entès en el seu desplegat convencional; és a dir, el *no-discurs* per a un sentit que no sigui irreversible o, si es vol, el *no-sentit* per defugir el discurs per excel·lència o el discurs en el seu component –dit literàriament útil– de mite irrevocable. En un dels poemes d’*El desvari de la raó* (Empúries, 1995), el mateix Hac Mor oferiria pistes clares en aquesta direcció: “De la negació al no-mètode / en la poca urgència / en la relació paradoxal / amb sigui quin sigui el regal o regla / per desempallegar-me’n / de la raó / i de la memòria / en el trenc / del rebuig / d’allò preconcebut / o sabut”.

UNA OBRA EN EL LLIURE RUMB

Val a dir que, en referència al nom i l’obra de Carles Hac Mor, són comptades les veus –des de l’àmbit mateix de la poesia o des de la crítica activa, posem per cas– que hagin fet evident el desig decidit de voler ultrapassar les ratlles esquifides d’una estricta superficialitat. Per deixadesa, per prejudicis, per obagors i fins per imperatius resistents de l’autoimposició sectària, un cop més els retrats purament aproximatiu haurien ponderat, en conjunt, sobre la pràctica lògica d’una lectura fonda de l’obra en majúscules que excités des de la sensatesa els requisits mínims de disposició per acarar-se, en tal cas, a una de les (nombroses) apostes literàries, artístiques i humanes més singulars i de més alt ribatge, en l’àmbit de la creació contemporània al país, com és l’obra hacmoriana. Certament, el passavolant acostuma a evitar les fondàries; de la mateixa manera que la dinàmica de l’estereotip no

EL POETA CARLES HAC MOR VA NÉIXER A LLEIDA EL 1940

conduïx a cap més amagritament que la monotonia incommestible d’una unidireccionalitat a ultrança. Són dinàmiques que subsisteixen en la lleugeresa més flagrant i que deformen per definició tota i totes les realitats, en general i en particular. És entenedor, als tals afectes, que en el seu terreny expansiu qualsevol intent d’exploració amb cara i ulls sigui deportat a la condició desventurada de simple entrebanc. I qui diu entrebanc diu també desídia. O més clarament: malinventar algun pretext passatger per defugir

comesa extensa d’alta implicació... Heus aquí una de les resultes de la borratxera arquetípica traduïda en forma de consignes sagnants i havent tastat poc més d’un únic poema: Mor, un poeta intel·ligible; o més encara: Mor, el poeta hermètic per excel·lència.

Cabrafiga i *Metafonia* diuen molt a favor d’una poesia de la proximitat; o, si es vol, en contra de les més deformades apreciacions externes que alludeixen a unes *insalvables* intel·ligibilitats... En la poesia de Mor, aquest component es-

pecífic d’una proximitat en auge arrela en el primer respir d’una escriptura que defuig el menor sentit d’estabilitat; d’una escriptura que és de venir i temps viscut al mateix temps, que és verb i antiverb ensem, que és llenguatge i també antillenguatge, que és mineral i que és sembrada; d’una escriptura, a la fi, que bé té l’atribut de saber assaonar-se en els efluxos inherents i incessants de la mutació i el moviment. Hac Mor escriu: “Els mots els considero / com a coses / que no signifiquen res / com les pedres i els arbres / i no pas com a signes / reblerts de convencions. / Jo no dic res / ni tampoc callo / faig tota una altra cosa”.

CELAN, DERRIDA, QUENEAU...

En aquest fer també *in crescendo*, tots dos llibres podrien compartir en el dedins i en el defora uns mateixos camals en l’abeuratge: Celan, per descomptat, Derrida, Queneau, Barthes, Foucault, Kristeva, algunes respiracions de Brossa, de Burroughs i fins d’Agustí Bartra i més fondàries encara del conjunt de la potència dadaïsta. Però aquí ve un aclariment: en la poesia de Carles Hac Mor, els abeuralls artístics, literaris, humans i intel·lectuals en general no tenen mai una significació estrictament positivista –ni tan sols definitiva– en termes de preeminència grandiloqüent, per bé que s’hi manifesten un i altre cop des de l’expectativa clarament congènita de la reelaboració. Ras i curt pel que ateny a *Metafonia*: Hac Mor descontextualitza, recontextualitza, desintegra i re-integra un Celan sencer just en l’impàs de temps comprès entre el gust viu d’haver-lo apamat i el desig lliure i perfectament transferible d’apamar-lo de nou.

POESIA

Mireia Companys Tena,
Perfils de la inconsistència.
Premi Octavio Paz de poesia.
VIENA. Barcelona, 2003.

G abriel Ferrater va establir al magnífic poema *Tres llimones* la seva concepció de la poesia, de com, segons el seu punt de vista, s’havia de crear un poema. Un procés que comença per la vivència, l’observació, per després deixar morir part d’aquell sentiment i tornar a recuperar-lo més tard, passat pel sedàs de la memòria. “Cap surt de la memòria / no abolirà la plàcida / manera de morir-se / que tenen els records”, es clou. Es tracta d’un mecanisme selectiu, que s’allunya

de l’apassionament i que aposta per la recuperació de l’essència de la vida. A això se li ha dit poesia de l’experiència quan es parla de Ferrater, però, de vegades, s’oblida que és el mateix que feia, per exemple, J.V. Foix. I ningú no diu que Foix sigui un poeta de l’experiència.

El camí obert per l’autor de *Les dones i els dies* va crear una autèntica colla d’imitadors al nostre país, alguns dels quals, a còpia de repetir els seus plantejaments sense aportar res de nou, l’ha malmenat tant que ja no sabem cap

a on ens volia portar la ruta original.

Mireia Companys (Montcada i Reixac, 1975) segueix fil per randa la sendera traçada per Ferrater. I, a diferència d’altres poetes més granats, fa una sèrie d’aportacions força interessants, com la violència verbal. En aquest *Perfils de la inconsistència*, la poeta reconeix la influència de molts autors, però és evidentment Ferrater qui li dona cabuda dins la tradició catalana, tot i que tampoc no poden menystenir l’ombra dels poemes amorosos d’Eugenio Montale i la versificació de

Jaime Gil de Biedma, i uns certs tocs d’estètica surrealista, com al poema *La captiva*, que dedica a Joan Ponç.

El primer poemari publicat de Mireia Companys és un intent d’oblidar, de deixar de banda els temps passats (la inconsistència), a fi de centrar-se en un present i un futur de derrotada. Theodor Adorno, a *Minima moralia*, ens diu que la humanitat podrà seguir caminant, però que ho farà derrotada per sempre més. La poeta assumeix això i passa revista a la seva vida, amb la màscara a terra i feta miques, disfressada,

exilada, però amb ganes de crear. “Passejaré pels camins de l’oblit / fins que sigui prou lluny de mi mateixa”, diu al poema *Enllà*, un dels més reeixits del volum.

Cal destacar, també, el gust de Companys per la paraula justa, per la força expressiva que destil·len els seus mots sense caure en el barroquisme innecessari que sol caracteritzar molts poetes novells, els quals, massa cops, tenen més ganes de lluir-se verbalment que no pas de dir. Això es veu a la sèrie *Calidoscopi*, setze composicions de tres versos força acurades, malgrat que, a diferència del que semblen, no són tankes. Potser la manca de cura formal és l’únic tret a fer a l’escriptora (massa composicions coixes), l’obra de la qual haurem de seguir de prop, com suggereix Marta Pessarrodona en el pròleg.

Els camins de l’oblit

ANDREU GOMILA